



Expertadvies VISI 1.6 versiewijziging

Datum:	23 augustus 2022
Versienummer:	1.3
Opdrachtgever:	Forum Standaardisatie Postbus 96810 2509 JE Den Haag 070-8887776 info@forumstandaardisatie.nl
Procedurebegeleiding:	Lost Lemon
Auteurs:	Arjen Brienen en Jeroen de Ruig

Inhoud

Expertadvies VISI 1.6 versiewijziging	1
1 Samenvatting en advies	3
2 Doelstelling expertadvies	5
2.1 <i>Achtergrond</i>	5
2.2 <i>Doelstelling expertadvies</i>	5
2.3 <i>Doorlopen proces</i>	5
2.4 <i>Vervolg</i>	6
2.5 <i>Samenstelling expertgroep</i>	6
2.6 <i>Leeswijzer</i>	7
3 Toelichting op VISI versie 1.6	8
4 Toepassings- en werkingsgebied	9
4.1 <i>Functioneel toepassingsgebied</i>	9
4.2 <i>Organisatorisch werkingsgebied</i>	9
5 Toetsing van standaard aan criteria	10
5.1 <i>Toegevoegde waarde</i>	10
5.2 <i>Open standaardisatieproces</i>	13
5.3 <i>Draagvlak</i>	16
5.4 <i>Opname bevordert adoptie</i>	19
5.5 <i>Adoptieactiviteiten</i>	19

1 Samenvatting en advies

Op basis van het expertonderzoek adviseren de experts om de versiewijziging van VISI door te voeren en versie 1.4 van VISI te vervangen door versie VISI 1.6, en deze nieuwe versie (net als versie 1.4) op te nemen op de 'pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie.

Als functioneel toepassingsgebied wordt geadviseerd (ongewijzigd):

VISI moet worden toegepast op de uitwisseling van bouwprocesinformatie tussen partijen in de bouwsector, zowel de grond-, weg- en waterbouw, de burger & utiliteitsbouw als de installatiebranche.

Als organisatorisch werkingsgebied wordt geadviseerd (ongewijzigd):

Nederlandse overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-) publieke sector.

Paragraaf 5.5 van dit document beschrijft aanbevelingen van de expertgroep aan het Forum Standaardisatie en het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) ten aanzien van de stimulering van adoptie van de standaard.

In 2021 is in opdracht van het Forum Standaardisatie een evaluatie uitgevoerd van de bouwstandaarden op de Lijst Open Standaarden, waaronder VISI, welke is vastgelegd in het rapport Evaluatie Bouwstandaarden. Tijdens de evaluatie is vastgesteld dat de laatste gangbare versie van VISI, versie 1.6, niet de versie is die op de 'pas toe of leg uit'-lijst staat. Vandaar dat deze versie nu door het BIM Loket is ingediend ter vervanging van de huidige versie 1.4.

Ook is tijdens de evaluatie gebleken dat de VISI standaard te complex is voor veel leveranciers om te voldoen aan de standaard. In het evaluatierapport zijn op basis van de Evaluatie Bouwstandaarden aanbeveling gedaan aan het Forum Standaardisatie, welke zijn besproken in de voorbereidende Stuurgroep Open Standaarden van 15 september 2021, en vertaald in het volgende advies aan BIM Loket:

"Geef BIM Loket aan dat opname van VISI op de 'Pas toe of leg uit'-lijst alleen behouden blijft als: uiterlijk 3 jaar na dit advies, dus op 1 september 2024, het aantal softwareleveranciers dat VISI gecertificeerd is (volledig VISI of VISI-light) en VISI verifieerbaar en actief ondersteunen, is verbeterd, en dat de toegankelijkheid tot de standaard is verbeterd door: verbetering van de documentatie, invoering meerdere certificeringsniveaus, waaronder een VISI-light-certificering en andere door BIM Loket nader te bepalen maatregelen, waaronder bijvoorbeeld een vastgestelde API voor berichtuitwisseling conform vaste berichtdefinities."

Aangezien VISI versie 1.6 op dit moment de vigerende standaard is en er minimale wijzigingen zijn ten opzicht van versie 1.4, de standaard die nu vermeld staat op de 'pas toe of leg uit' lijst, adviseren de geconsulteerde experts om VISI versie 1.6 op te nemen op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Het beheer van de standaard is overgegaan van CROW naar BIM loket. Het CROW had de kwalificatie 'uitstekend beheer'. Als is overgegaan naar een nieuwe beheerorganisatie gaat kwalificatie 'uitstekend beheer' niet

automatisch over naar de nieuwe organisatie. In het rapport Evaluatie Bouwstandaarden is bovendien geadviseerd 'uitstekend beheer' nu niet op BIM Loket van toepassing te laten zijn voor wat betreft VISI. Dit advies is overgenomen, zodoende heeft BIM loket niet de kwalificatie 'uitstekend beheer' voor VISI.

2 Doelstelling expertadvies

2.1 Achtergrond

De Nederlandse overheid streeft naar betrouwbare gegevensuitwisseling door het gebruik van open standaarden en het voorkomen van vendor lock-in. Het actieplan "Open Overheid", de Digitale Agenda 2017 en de kabinetsreactie op het Rapport Elias benadrukken dit beleid. Om dit doel te bereiken, onderstrepen het instellingsbesluit van het Forum Standaardisatie, de Generieke Digitale Infrastructuur en de verschillende architectuurkaders het gebruik van open standaarden bij het ontwerpen of inkopen van informatiesystemen.

Een van de maatregelen om de adoptie van open standaarden te bevorderen is de publicatie en het beheer van een lijst met open standaarden waarvoor een pas-toe-of-leg-uit verplichting geldt of waarvan het gebruik 'aanbevolen' is. Het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) besluit welke standaarden op deze lijst worden opgenomen. Het OBDO baseert zich hierbij op expertadviezen, openbare consultaties en adviezen van het Forum Standaardisatie.

2.2 Doelstelling expertadvies

Dit document is een expertadvies voor VISI versie 1.6 gericht aan het OBDO en Forum Standaardisatie. VISI versie 1.6 is aangemeld voor opname op de lijst met open standaarden door Elisabeth Klören werkzaam bij het BIM Loket.

Doel van dit document is om het OBDO te adviseren of VISI versie 1.6 in aanmerking komt voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst, al dan niet onder voorwaarden.

2.3 Doorlopen proces

Voor het opstellen van dit proces is de volgende procedure doorlopen:

1. Het intakegesprek heeft plaatsgevonden op vrijdag 26 november. Bij het intakegesprek waren aanwezig Elisabeth Klören (BIM Loket), Hans Laagland (Bureau Forum Standaardisatie), Redouan Ahaloui (Bureau Forum Standaardisatie), Arjen Brienen (Lost Lemon) en Jeroen de Ruig (Lost Lemon).
2. Na het intakegesprek is het intakeadvies opgesteld door Arjen Brienen en Jeroen de Ruig en vervolgens ter review voorgelegd aan de andere aanwezigen bij het intakegesprek.
3. Het intakeadvies is besproken in de vergadering van het Forum Standaardisatie op 9 maart 2022 en er is besloten VISI versie 1.6 verder in procedure te nemen.
4. Op 8 april 2022 heeft procesbegeleider het concept expertadvies opgesteld, dat is opgesteld op basis van het intakeadvies.
5. De leden van de expertgroep hebben dit concept expertadvies gekregen, waarin wordt onderbouwd waarom versie 1.6 van de standaard kan worden opgenomen op de 'Pas toe of leg uit'-lijst.
6. De experts is gevraagd te reageren op het advies en de vragenlijst in te vullen in de periode 8 tot en met 29 april. 3 experts hebben in deze periode gereageerd. Tijdens deze periode is besloten de reactietermijn te verlengen tot 9 juni 2022.

7. Op 24 juni 2022 hebben de procesbegeleiders een definitief expertadvies opgesteld op basis van de reacties van de diverse geconsulteerde experts.

Na afronding van het rapport wordt het ingediend bij het Bureau Forum Standaardisatie (het secretariaat van het Forum Standaardisatie) ten behoeve van de publieke consultatieronde.

2.4 Vervolg

Het Bureau Forum Standaardisatie zal dit expertadvies openbaar maken ten behoeve van een publieke consultatie die plaatsvindt van 30 september tot en met 30 oktober 2022. Eenieder kan gedurende de consultatieperiode een reactie geven op dit expertadvies via internetconsultatie.nl. Na afsluiting van de openbare consultatie koppelt het Bureau Forum Standaardisatie de reacties terug aan de expertgroep.

Het Forum Standaardisatie stelt met het expertadvies en de relevante inzichten uit de openbare consultatie een advies aan het OBDO op. Het OBDO besluit met dit advies om de standaard wel of niet op de lijst open standaarden te plaatsen.

2.5 Samenstelling expertgroep

Bij het selecteren van experts voor deelname in een expertgroep streeft het Forum Standaardisatie naar een goede balans van:

- Vertegenwoordigers van (semi-) publieke instellingen en private ondernemingen;
- Eindgebruikers, leveranciers, adviseurs, en vertegenwoordiging van de standaardisatieorganisatie;
- Voorstanders en tegenstanders van de standaard;
- Vertegenwoordigers van een concurrerende standaard, als deze bestaat;
- 'Willers' en 'moeters': niet alleen organisaties die de standaard al toepassen,
- maar ook organisaties die dat niet doen, maar wel door de standaard geraakt worden.

Aangezien de wijzigingen van versie 1.4 naar versie 1.6 zeer beperkt zijn is afgesproken met de opdrachtgever een beperkte groep expert uit te nodigen voor het opstellen van het expertadvies via een schriftelijke sessie.

Arjen Brienen senior consultant en Jeroen de Ruig senior consultant bij Lost Lemon, hebben de procedure in opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie begeleid.

De volgende experts hebben het expertadvies getoetst en eventueel van commentaar voorzien, dit deels in een gezamenlijke reactie via de expert- en gebruikerscommissie:

- Suzan van den Broek (Amsterdam),
- Niek Pluijmert (INQA Quality Consultants),
- Jos Hamilton (Hamilton consult B.V.),
- Michon Maas (Gobar B.V.),
- Ed de Later (Future Insight B.V.),
- Arne Bruinse (Bakker en Spees B.V.),
- Jeroen Hiemstra (TECHNIA BNLX),
- Jan-Pieter Eelants (BIM Loket / CROW),
- Henk Wiegers (Ibis B.V.),
- Jens Samson (Ingenieursbureau Amsterdam) en
- Elisabeth Kloten (BIM Loket / CROW).

De experts hebben initieel twee weken de tijd gehad om te reageren op het expertadvies. Om alle experts meer tijd gegeven om te reageren, en in overleg met de geconsulteerde experts, is besloten de reactietermijn te verlengen. Helaas is hierdoor de verwerkingstijd verlengd.

Redouan Ahaloui en Hans Laagland zijn namens het Bureau Forum Standaardisatie betrokken bij de procedure in de rol van toehoorders.

2.6 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 geeft een korte toelichting op de standaard, met name het nut en de werking ervan.

Hoofdstuk 4 beschrijft het voorgestelde functioneel toepassingsgebied (situaties waarin de standaard functioneel gebruikt moet worden) en organisatorisch werkingsgebied (organisaties die de standaard moeten toepassen).

Hoofdstuk 5 beschrijft de resultaten van de toetsing van de standaard aan de hand van de criteria voor opname op de lijst open standaarden.

3 Toelichting op VISI versie 1.6

VISI is een open standaard, die zich richt op digitale communicatie tussen partijen in een bouwproject. Het doel van VISI is om de transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces te vergroten, en hiermee de kwaliteit en efficiency te verhogen en de doorlooptijd te verkorten. Dit draagt bij aan de kosten- en procesbeheersing van bouwprojecten. Met behulp van VISI wordt bepaald wanneer (proces), wie (rol), wat (informatie), aan wie (rol) aanlevert. Hierbij kan gedacht worden aan het geven van opdrachten, het aanleveren van tijdschema's, het opleveren van resultaten en het melden van afwijkingen. Huidige gebruikers bevinden zich ook buiten de publieke sector, bijvoorbeeld (internationale) bouwgroepen die als opdrachtnemer ingehuurd worden door overheden.

Het maatschappelijk belang van VISI is het volgende: betere gegevensuitwisseling en leveranciersafhankelijkheid doordat VISI de transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces vergroot en het gemakkelijker maakt om informatie over bouwprocessen uit te wisselen.

Om VISI te kunnen toepassen is VISI compatibele software nodig. Deze wordt geleverd door drie leveranciers, die hebben aangetoond dat hun software compliant is aan versie 1.6 van de standaard. Hiervoor ontvingen leveranciers van het BIM Loket (de beheerder) het 'VISI-keurmerk'. BIM loket liet tot 2020 de compliancy van de software toetsen door TNO. De verschillende software moet op de juiste wijze VISI-berichten (van elkaar) kunnen verwerken en dus interoperabel zijn. VISI-gebruikers zijn daardoor niet afhankelijk van één leverancier.

De aanpassingen van VISI 1.6 ten opzichte van 1.4 zijn de volgende:

- a) Aantal rijen in tabel kan nu in formulier worden vastgelegd;
- b) Het is nu mogelijk om bijlagen bij bepaalde berichten verplicht te stellen;
- c) Opbouw van tabellen is verbeterd en kent eenduidige afspraken;
- d) Bijlage grootte is aangepast, er kunnen grotere bijlagen verstuurd worden.

De uitbreidingen zijn beperkt en de standaard wordt al toegepast.

4 Toepassings- en werkingsgebied

De instructie rijksdienst inzake de aanschaf van ICT-producten en ICT-diensten verplicht overheidsorganisaties om relevante standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst uit te vragen en toe te passen bij aanbestedingstrajecten.

Afhankelijk van de aan te schaffen functionaliteit moet een overheidsorganisatie bepalen welke standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst relevant zijn. Hiervoor is voor iedere standaard een **functioneel toepassingsgebied** (in welke situaties is de standaard functioneel van toepassing) en een **organisatorisch werkingsgebied** (welke organisaties moeten de standaard gebruiken) beschreven.

Secties 4.1 en 4.2 geven het advies van de expertgroep voor het functioneel en organisatorisch werkingsgebied van VISI versie 1.6.

4.1 Functioneel toepassingsgebied

De expertgroep adviseert het behouden van het reeds vastgestelde functioneel toepassingsgebied voor VISI versie 1.6:

VISI moet worden toegepast op de uitwisseling van bouwprocesinformatie tussen partijen in de bouwsector, zowel de grond-, weg- en waterbouw, de burger & utiliteitsbouw als de installatiebranche.

4.2 Organisatorisch werkingsgebied

De expertgroep adviseert het behouden van het reeds vastgestelde organisatorisch werkingsgebied:

Nederlandse overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-) publieke sector.

5 Toetsing van standaard aan criteria

Het Forum Standaardisatie hanteert vier hoofdcriteria om te bepalen of een standaard in aanmerking komt voor opname op de lijst:

1. Heeft de standaard toegevoegde waarde?
2. Zijn de standaard en het standaardisatieproces voldoende open?
3. Heeft de standaard voldoende draagvlak?
4. Is opname op de lijst nodig om de adoptie te bevorderen?¹

Ieder van deze hoofdcriteria heeft deelcriteria die beschreven staan in het document '*Toetsingsprocedure en criteria voor lijst met open standaarden voor indieners en experts*', te vinden op de website van [het Forum Standaardisatie](#)

Dit hoofdstuk beschrijft per criterium het resultaat van de toetsing. Voor de volledigheid is tevens de beschrijving van elk criterium opgenomen.

5.1 Toegevoegde waarde

Definitie: De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

5.1.1 Is het toepassings- en werkingsgebied van de aanmelding goed gedefinieerd?

5.1.1.1 *Is het functioneel toepassingsgebied goed gedefinieerd?*

Ja.

VISI moet worden toegepast op de uitwisseling van bouwprocesinformatie tussen partijen in de bouwsector, zowel de grond-, weg- en waterbouw, de burger & utiliteitsbouw als de installatiebranche.

5.1.1.2 *Is het organisatorisch werkingsgebied goed gedefinieerd?*

Ja.

De Nederlandse overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) en instellingen uit de (semi-) publieke sector.

5.1.1.3 *Is de standaard generiek toepasbaar (en niet alleen bedoeld voor gegevensuitwisseling met één of een beperkt aantal specifieke organisaties)? (toelichtende vraag)*

Ja, de standaard kan voor veel verschillende uitwisselingsscenario's binnen de bouwsector worden toegepast. De standaard is voornamelijk in gebruik bij verschillende overheidspartijen en bedrijven actief in de bouwsector.

¹ Dit criterium is voornamelijk van toepassing op standaarden op de 'pas toe of leg uit' lijst, niet voor aanbevolen standaarden.

5.1.2 Verhoudt de standaard zich goed tot andere standaarden?

5.1.2.1 *Kan de standaard naast of in combinatie met reeds opgenomen standaarden worden toegepast (d.w.z. de standaard conflicteert niet met reeds opgenomen standaarden)?*

Ja, VISI versie 1.6 kan naast andere standaarden bestaan en conflicteert niet met andere standaarden.

5.1.2.2 *Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven reeds opgenomen standaarden met een overlappend functioneel toepassings- en organisatorisch werkingsgebied? (Dit kan ook om een nieuwe versie van dezelfde standaard gaan.)*

Ja, er is geen andere vergelijkbare standaard in de bouwsector die flexibele samenwerkafspraken ondersteunt; voorliggende versie 1.6 is een incrementele verbetering ten opzichte van eerdere versie 1.4.

5.1.2.3 *Biedt de aangemelde standaard meerwaarde boven bestaande concurrerende standaarden die in aanmerking zouden kunnen komen voor opname? (toelichtende vraag)*

Concurrerende standaarden geven invulling aan berichtenverkeer rondom een specifieke toepassing, hierbij wordt niet de brede toepasbaarheid (flexibiliteit) geregeld die VISI biedt.

Voorbeelden van dergelijke standaarden zijn:

- DICO: Onafhankelijke berichtenstandaards voor elektronische informatie-uitwisseling rond de levering van technische producten (die producten staan in de ETIM-ontologie)
- DSP: digitaal samenwerkingsplatform netbeheerders. DSB regelt berichtenverkeer voor de aansluiting van panden op nutsvoorzieningen.

Een aantal geconsulteerde experts ziet deze standaarden niet als concurrerend. De twee genoemde standaarden zijn specifiek van VISI, maar kennen wel overlap. Om deze reden staan ze hier wel benoemd.

5.1.2.4 *Is de standaard een internationale standaard of sluit de standaard aan bij relevante internationale standaarden? (toelichtende vraag)*

VISI 1.6 is gebaseerd op deze NEN-ISO standaarden, maar legt meer vast. VISI 1.6 loopt in de pas met de internationale standaard ISO 29481 deel 1 en 2.

5.1.3 Wegen de kwantitatieve en kwalitatieve voordelen van adoptie van de standaard, voor de (semi-)overheid als geheel en voor de maatschappij, op tegen de nadelen?

5.1.3.1 *Zijn de kosten van implementatie acceptabel en zijn deze kosten bekend en inzichtelijk?*

De nieuwe versie 1.6 kent geen substantiële verandering in de te verwachten kosten.

De kosten van implementatie door eindgebruikers zijn acceptabel en inzichtelijk (door offertes op te vragen), maar niet tot op de euro bekend:

een nieuwe gebruiker die start met VISI vanuit zijn organisatie sluit een contract af met softwareleverancier en eventueel raamwerkontwikkelaar. Zij kunnen gebruik maken van de standaard raamwerken die de leverancier of raamwerk bouwer al heeft liggen. Waar nodig nog aanpassingen doen naar hun eigen organisatie/interne processen.

Opdrachtnemers die in opdracht van een overheidsorganisatie met VISI gaan werken omdat dit contractueel is vastgelegd, krijgen het raamwerk van de opdrachtgever en dienen alleen een softwareleverancier te contracteren die gecertificeerd is conform de VISI-systematiek. Mochten zij aanpassingen aan hun kant van het raamwerk willen gaat dit in overleg en zijn de kosten voor hun eigen rekening.

De kosten van implementatie zijn onbekend maar niet gering. Een softwareleverancier zal daarom een terdege business moeten zien in het aanbieden van software die met VISI kan omgaan om deze te willen implementeren. Ook hierbij geldt dat bij doorontwikkeling van de standaard rekening gehouden moet worden met implementatie door meer leveranciers conform het actuele advies over VISI.

5.1.3.2 Is er een (kwalitatieve) businesscase van de standaard aanwezig?

Voor de overgang van VISI 1.6 naar 1.4 is geen kwalitatieve businesscase.

Voor VISI is er een businesscase uit 8 maart 2021 door Jos Hamilton van Hamilton Consult B.V. (publicatie onbekend).

5.1.3.3 Is de meerwaarde van de standaard goed inzichtelijk te maken? Wat betekent de standaard voor de (bedrijfs)processen van een organisatie of keten en wat los je met de standaard op?

Door de toepassing van de standaard VISI wordt inzichtelijk hóe je bedrijfsprocessen van een of meer organisaties op elkaar kan laten aansluiten. Doordat het proces eenmalig kan worden vastgelegd en meermalen kan worden gebruikt leidt dit tot betere sturing op processen en betere samenwerking.

5.1.3.4 Zijn de beveiligingsrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?

Ja, de VISI-standaard zelf zorgt voor goede afspraken over veilig berichtenverkeer. Voor het overige moeten security-eisen worden gesteld aan in te kopen applicaties, de standaard leidt daarin niet tot risico's.

Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.1.3.5 Zijn de privacyrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?

Ja, de VISI-standaard zelf zorgt voor goede afspraken over veilig berichtenverkeer dat alleen ontvangen wordt door de geadresseerde persoon. Bij inkoop moet dit dan wel als eis aan de softwareapplicatie worden gesteld. Indien in de communicatie privacygevoelige informatie komt te staan zal een overheidsorganisatie daarbij moeten beperken wie

toegang heeft tot het communicatiedossier/archief. De standaard zelf leidt daarin niet tot risico's voor privacy.

Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.1.4 Conclusie criteria 'Toegevoegde waarde'

De experts zijn van mening dat VISI 1.6 voldoet aan de criteria voor 'Toegevoegde waarde'

5.2 Open standaardisatieproces

Definitie: De ontwikkeling en het beheer van de standaard zijn op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

5.2.1 Is de documentatie voor eenieder drempelvrij beschikbaar?

5.2.1.1 *Is het specificatiedocument beschikbaar zonder dat er sprake is van belemmeringen (zoals hoge kosten of lidmaatschapseisen)?*

Ja, is vrij toegankelijk en te gebruiken: Technische documentatie VISI

5.2.1.2 *Is de documentatie over het ontwikkel- en beheerproces (bijv. het voorlopige specificatiedocument, notulen en beschrijving van de besluitvormingsprocedure) beschikbaar zonder dat er sprake is van belemmeringen (zoals hoge kosten of lidmaatschapseisen)?*

Ja, zie daarbij de beheerprocedures van BIM loket. Notulen en besluitvorming worden toegestuurd aan alle commissieleden, overige geïnteresseerden kunnen deze opvragen bij de beheerder.

5.2.2 Is het intellectuele eigendomsrecht voor eenieder beschikbaar, zodat de standaard vrij implementeerbaar en te gebruiken is?

5.2.2.1 *Stelt de standaardisatieorganisatie het intellectueel eigendomsrecht op de standaard (bijvoorbeeld patenten of licenties) onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar?*

Ja, dit staat op Github-pagina over VISI van BIM Loket.

5.2.2.2 *Garandeert de standaardisatieorganisatie dat partijen die bijdragen aan de ontwikkeling van de standaard hun intellectueel eigendomsrecht voor (onderdelen van) de standaard onherroepelijk royalty-free voor eenieder beschikbaar stellen?*

Ja, dit staat in het BIM loket beheerplan (zie beheerprocedures).

5.2.3 Is de inspraak van eenieder in voldoende mate geborgd?

5.2.3.1 *Is het besluitvormingsproces toegankelijk voor alle belanghebbenden (bijv. gebruikers, leveranciers, adviseurs, wetenschappers)?*

Ja, dit staat in het BIM loket beheerplan (zie beheerprocedures).

5.2.3.2 *Vindt besluitvorming plaats op een wijze die zoveel mogelijk recht doet aan de verschillende belangen?*

Ja, dit staat uitgebreid beschreven in het BIM loket beheerplan (zie [beheerprocedures](#)); in de beheercommissie wordt uiteindelijk met meerderheidsbesluit de scope voor een nieuwe versie afgestemd (bij incrementele wijzigingen) of door de programmacommissie (bij doorontwikkeling).

5.2.3.3 *Kan een belanghebbende formeel bezwaar aantekenen tegen de gevolgde procedure?*

Ja, dit staat in het BIM loket beheerplan (zie [beheerprocedures](#))

5.2.3.4 *Organiseert de standaardisatieorganisatie regelmatig overleggen met belanghebbenden over doorontwikkeling en beheer van de standaard?*

Ja, dit staat in het BIM loket beheerplan (zie [beheerprocedures](#))

5.2.3.5 *Organiseert de standaardisatieorganisatie een publieke consultatie voordat (een nieuwe versie van) de standaard wordt vastgesteld?*

Er heeft geen publieke consultatieronde plaatsgevonden voor VISI 1.6. Wel zijn er meerdere gebruikersbijeenkomsten geweest om inbreng op te halen, alle commissies zijn betrokken, de softwareleveranciers hebben allen meegewerkt om de versie te ontwikkelen en in software te implementeren en de nieuwe versie is gepresenteerd op een gebruikersbijeenkomst. Alle aanwezigen bij de gebruikersbijeenkomsten hadden de mogelijkheid zaken in te dienen.

Vanuit de [expert- en de gebruikerscommissie van VISI](#) wordt aangegeven dat er volgens hen geen behoefte is aan een formele publieke consultatieronde, en dat deze daarom niet wordt uitgevoerd.

5.2.4 *Is de standaardisatieorganisatie onafhankelijk en duurzaam?*

5.2.4.1 *Is de ontwikkeling en het beheer van de standaard belegd bij een onafhankelijke non-profit standaardisatieorganisatie?*

Het BIM Loket is een onafhankelijke stichting, zonder winstoogmerk. De kernstakeholders zijn grote publieke opdrachtgevers, brancheverenigingen en rijksoverheid. Voor de uitvoering van de opdracht, wordt samengewerkt met diverse kennisinstituten binnen de bouw. Bovendien zijn ruim 200 personen uit de sector actief betrokken bij coördinatie, ontwikkeling en beheer van de open BIM-standaarden.

Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.2.4.2 *Is de financiering van de ontwikkeling en het onderhoud van de standaard voor tenminste drie jaar gegarandeerd?*

Ja.

5.2.5 *Is het (versie) beheer van de standaard goed geregeld?*

5.2.5.1 Heeft de standaardisatieorganisatie gepubliceerd beleid met betrekking tot (versie)beheer van de standaard? Bij voorkeur is dit beleid ook beschreven in een beheerplan (met o.a. aandacht voor migratie van gebruikers)

Een aantal keer eerder is al verwezen naar het BIM loket beheerplan (zie beheerprocedures). In de expert- en de gebruikerscommissie van VISI wordt samengewerkt met alle raamwerkbouwers en softwareleveranciers en wordt de implementatie van de standaard in de software van de gecertificeerde leveranciers geborgd. In de documentatie worden daarnaast eisen gesteld aan aansluitingen op eerdere versies, dit zodat raamwerken nog meerdere versies compatibel blijven. Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.2.5.2 Is de beheerdocumentatie goed vindbaar en verkrijgbaar?

De beheerstrategie is onderdeel van het BIM loket beheerplan (zie beheerprocedures). De Jaarverslagen tot 2020 staan online. Notulen ed. staan niet online maar kunnen wel worden opgevraagd bij de productmanager. Leden van de commissies hebben automatisch toegang tot verslagen en notulen. Gebruikers worden op de hoogte gehouden op de website van VISI. Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.2.5.3 Is het belang van de Nederlandse overheid voldoende geborgd bij de ontwikkeling en het beheer van de standaard?

Ja. Meerdere overheidspartijen zijn actief betrokken bij het beheer: Rotterdam, Amsterdam, Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf, ProRail en provincie Gelderland. Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.2.5.4 Is de vertegenwoordiging van belanghebbenden bij het beheer van de standaard een goede representatie van het werkingsgebied en functioneel toepassingsgebied van de standaard?

Ja, maar dit zou nog verbeteren door kleinere partijen meer te laten deelnemen. Kleinere partijen in de bouwsector en specialistische softwareleveranciers hebben relatief minder resources om deel te nemen aan gebruikersbijeenkomsten of in commissies te gaan zitten. Grotere overheden en grotere dienstverleners zijn daarom oververtegenwoordigd in de beheerorganisatie. Kleinere partijen zijn welkom om aan te sluiten. De expert- en de gebruikerscommissie van VISI geeft echter aan zich niet verantwoordelijk te voelen voor het lot van kleinere partijen, maar dit wel te zullen bespreken in de commissies.

Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.2.5.5 Is het standaardisatieproces van de standaardisatieorganisatie zodanig goed geregeld dat het Forum zich kan onthouden van aanvullende toetsing bij de aanmelding van een nieuwe versie van de standaard?

Tijdens de evaluatie van de bouwstandaarden, waaronder de standaard VISI, is door BIM Loket de wens uitgesproken om opnieuw het predicaat 'uitstekend beheer' te krijgen voor het beheer van de standaard VISI. Het beheer is overgedragen aan het BIM Loket. Naar aanleiding van de evaluatie bouwstandaarden is door Forum Standaardisatie bepaald dat de procedure voor toekenning van predicaat 'uitstekend beheer' aan BIM Loket op dit moment niet kan starten.

5.2.6 Is er adoptieondersteuning voor de standaard?

5.2.6.1 *Is er een toegankelijk aanspreekpunt of organisatie waar meer informatie over de standaard is te vinden en op te vragen is?*

Ja, de productmanager van BIM loket is telefonisch en per mail bereikbaar voor vragen. Er is een online helpdesk bij BIM loket. Nieuwe leveranciers worden uitgenodigd om mee te werken in de commissies waarin samen wordt gewerkt aan de standaard
Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.2.6.2 *Wordt er ondersteuning gegeven in de adoptie en de implementatie van de standaard?*

Ja, er zijn twee leveranciers met ondersteunende software en diverse adviseurs die ondersteunen bij implementatie.
Voor versie 1.6 van de standaard zijn hierin geen wijzigingen ten opzichte van versie 1.4.

5.2.7 Conclusie criteria 'Open standaardisatieproces'
De experts gaan ervan uit dat versie 1.6 van de standaard voldoet aan het criterium 'Open standaardisatieproces'. Er dient echter wel opgemerkt te worden dat niet alle documentatie publiek is gepubliceerd, en er voor versie 1.6 geen publieke consultatie heeft plaatsgevonden.

5.3 Draagvlak

Definitie: Aanbieders en gebruikers moeten voldoende positieve ervaring met de standaard hebben.
--

5.3.1 Bestaat er voldoende marktondersteuning voor de standaard?

5.3.1.1 *Bieden meerdere leveranciers ondersteuning voor de standaard?*

Ja. Op dit moment zijn drie leveranciers gecertificeerd voor versie 1.6, waarvan twee leveranciers volledige ondersteuning aanbieden.

5.3.1.2 *Kan een gebruiker de conformiteit van de implementatie van de standaard (laten) toetsen?*

Ja, de afnemer kan afgaan op de certificering van de softwareleveranciers. Deze certificering garandeert dat de software voldoet aan de standaard. Er is ook een testraamwerk. Dit is beschikbaar op [Github-pagina over VISI van BIM Loket](#). Daar kan een afnemer de compatibiliteit zelf testen.

5.3.1.3 *Draagt de standaard voldoende bij aan interoperabiliteit zonder dat aanvullende standaardisatieafspraken (zoals lokale profielen) noodzakelijk*

zijn om de standaard te implementeren of te gebruiken?

Ja, als de standaard wordt toegepast is het berichtenverkeer interoperabel. Met als kanttekening dat de implementatie van de standaard in de softwarepakketten, conform het evaluatierapport van de bouwstandaarden, wel vergemakkelijkt moet worden. Dit geldt ook voor versie 1.6 van de standaard.

5.3.1.4 Zijn er profielen of voorbeeldimplementaties van de standaard aanwezig en zijn deze vrij te gebruiken?

Bij de Technische documentatie VISI is een voorbeeld raamwerk beschikbaar, welke versie 1.6 ondersteunt.

5.3.2 Kan de standaard rekenen op voldoende draagvlak?

5.3.2.1 Staan de belangrijkste stakeholders vanuit de overheid voor deze standaard achter de adoptie van de standaard?

Ja, de standaard is vastgesteld en goedgekeurd in de gebruikersgroep van VISI met daarin een brede vertegenwoordiging. Daarnaast wordt de standaard breed toegepast, zie Monitor Open Standaarden 2021 met betrekking tot het gebruik standaarden: vanuit de overheidshoek zijn de volgende gegevens aangeleverd vanuit de beheerorganisatie (BIM-loket), met als peildatum eind juli 2020:

- overheidsorganisaties: 129
- individuele gebruikers bij overheden 12.839
- overheidsprojecten 7.774

Het betreft hier niet alleen versie 1.6, maar naar verwachting zal versie 1.6 hierbinnen steeds meer toegepast worden.

5.3.2.2 Staan de overheidsorganisaties die daadwerkelijk worden geraakt door een mogelijke verplichting van de standaard achter het gebruik van de standaard?

Ja, de actieve gebruikers staan achter de standaard. Gegeven de beperkte wijzigingen van versie 1.6 t.o.v. 1.4 is geen reden aan te nemen dat hier met versie 1.6 verandering is.

5.3.2.3 Wordt de aangemelde versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere Nederlandse overheidsorganisaties gebruikt?

Ja, zie 5.2.5.3.

5.3.2.4 Wordt een vorige versie van de standaard binnen het organisatorische werkingsgebied door meerdere Nederlandse overheidsorganisaties gebruikt?

Ja, de afnemers migreren "automatisch" mee met hulp van hun softwareleveranciers, mogelijk dat raamweken van versie 1.2 of ouder vervangen moeten worden.

5.3.2.5 Is de aangemelde versie backward compatible met eerdere versies van de standaard?

Ja. Dit is uitgebreid toegelicht in de Technische documentatie VISI.

5.3.2.6 *Zijn er voldoende positieve signalen over toekomstige gebruik van de standaard door (semi-)overheidsorganisaties, het bedrijfsleven en burgers?*

Ja. Er is een actieve gebruikersgroep van overheden bij het BIM loket. De standaard wordt op grote schaal toegepast, en er zijn steeds meer positieve opdrachtgevers. Ook steeds meer opdrachtnemers (bedrijfsleven) moedigen de opdrachtgever (overheid) aan VISI te gebruiken. De aanvullingen op de standaard in versie 1.6 met betrekking tot het kunnen toevoegen van een grotere bijlage is een belangrijke aanvulling waardoor de standaard in de praktijk nog beter toepasbaar is.

5.3.3 Conclusie criteria 'Draagvlak'

De geconsulteerde experts zijn van mening dat versie 1.6 van de standaard voldoet aan het criterium draagvlak.

5.4 Opname bevordert adoptie

De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

Met de lijst wil het OBDO de adoptie van open standaarden bevorderen die voldoen aan de voorgaande criteria (toegevoegde waarde, standaardisatieproces en draagvlak).

- Met de 'pas toe of leg uit'-lijst beoogt het OBDO standaarden te verplichten als:
 - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid beperkt is;
 - b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te stimuleren (functie = stimuleren).
- Met de lijst aanbevolen standaarden beoogt het OBDO standaarden aan te bevelen als :
 - a. hun huidige adoptie binnen de (semi-)overheid reeds hoog is;
 - b. opname op de lijst bijdraagt aan de adoptie door te informeren en daarmee onbedoelde afwijkende keuzes te voorkomen (functie = informeren).

5.4.1 *Is opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?*

Ja. *opname van VISI 1.6* motiveert de huidige gebruikers in het besluit de standaard te blijven gebruiken. Daarnaast heeft de opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst van VISI bijgedragen tot een adoptie van de standaard.

5.4.2 *Is opname op de lijst aanbevolen standaarden het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?*

Niet van toepassing.

5.4.3 Conclusie criteria 'Opname bevordert adoptie'

De experts geven aan dat de lijst adoptie bevordert

5.5 Adoptieactiviteiten

Gebruik van de standaard is het uiteindelijke doel van het Forum Standaardisatie en OBDO. Plaatsing op de 'pas toe of leg uit'-lijst of de lijst aanbevolen standaarden is hiervoor een eerste stap, maar voor het daadwerkelijk adopteren (implementeren en gebruiken) van de standaard is vaak aanvullende actie benodigd. Aanvullend kan Forum Standaardisatie dan ook bijdragen aan adoptie van de standaard door het actief inzetten van adoptie-instrumenten of ondersteunende acties. Welke kansen zijn er om de adoptie te versnellen en welke drempels bestaan er die de adoptie van de standaard hinderen?

De expertgroep adviseert het Forum Standaardisatie en OBDO om bij de opname op de lijst voor pas-toe-of-leg-uit de volgende oproepen ten aanzien van de adoptie van de standaard VISI versie 1.6 te doen:

1. Men roept het Forum Standaardisatie en de expert- en gebruiksgroep van VISI op om binnen een termijn van 6 maanden, dus voor 1 januari 2023, met elkaar in gesprek te gaan om ondersteunde acties om de adoptie te verbeteren, te bespreken

De adoptieadviezen van de eerdere toetsingsprocedures van zijn nog steeds van kracht, deze zijn te vinden op: [VISI | Forum Standaardisatie](#).

Ook de adviezen ten aanzien van VISI uit de evaluatie bouwstandaarden zijn van kracht, deze zijn te vinden op: [VISI | Forum Standaardisatie](#).